

В. Ю. Микулець,

кандидат юридичних наук, доцент

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8859-3311>

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИМОГИ КОМПЕНСАЦІЙ ЕКОЛОГІЧНОЇ ШКОДИ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ РФ В УКРАЇНІ

ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»

вул. академіка Степана Дем'янчука, 4,
навчальний корпус № 1, 33000, Рівне, Україна
E-mail: mikul2021@ukr.net

Мета: встановити готовність українського екологічного законодавства до правого забезпечення компенсацій екологічної шкоди внаслідок війни рф в Україні. Досягнення вказаної мети зумовило необхідність: 1) визначення змісту понять «екологічна шкода» і «екологічна шкода під час війни», 2) контент-аналізу українського екологічного законодавства на предмет можливості забезпечення відповідних компенсацій. **Методи дослідження:** використано загальнотеоретичні і аналітичні методи у поєднанні з комплексним підходом. **Результати:** на теоретичному рівні дослідження показано недоліки української правової позиції щодо забезпечення компенсацій екологічної шкоди внаслідок агресії росії. Запропоновано на рівні профільного Закону дати визначення поняттям «екологічна шкода» і «екологічна шкода під час війни». Обстоюється обґрунтованість відображення на рівні закону позиції, при визначенні екологічної шкоди внаслідок воєнних дій належить визначити відповідні пошкодження у вихідному стані шляхом застосування вимірних даних. **Обговорення:** російське вторгнення в Україну за короткий проміжок часу створило значний обсяг екологічних ризиків і реальних проблем. Наявні на сьогодні факти і позиція української громадськості актуалізують питання забезпечення компенсацій екологічної шкоди внаслідок війни рф в Україні. Втім у цьому питанні у перспективі можуть виникнути певні ускладнення, адже дефініція «екологічної шкоди» досі має дискусійний характер не лише у середовищі українських вчених, але й відсутня на рівні національного законодавства. Зважаючи на складну і неефективну практику застосування норм міжнародного гуманітарного права (зокрема стосовно охорони довкілля), логічно переглянути означену ситуацію. Зокрема привести понятійний ряд національного екологічного законодавства у відповідність зі змістом міжнародних актів.

Ключові слова: екологічне право; екологічна шкода; екологічна відповідальність; компенсація екологічної шкоди.

Постановка проблеми та її актуальність. Підступне й аморальне російське вторгнення в Україну за короткий проміжок часу створило значний обсяг екологічних ризиків і реальних проблем. У зв'язку з цими екологічними злочинами зростають небезпеки для цивільного населення не лише України, а й загалом для європейського континенту. Наголосимо, що від початку широкомасштабної російської агресії Оперативний штаб при Державній екологічній інспекції України зафіксував протягом лише

першого місяця агресії 245 злочинів проти довкілля [1]. На жаль, перелік російських злочинів нині має відкритий характер – про загальні показники шкоди, завданої Україні війною, можна буде говорити лише після її завершення.

Втім уже сьогодні наявні дані доводять злочинний характер дій росії та її поплічників. Нині Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України передусім звертає увагу на: 1) пошкодження ядерних установок, загрози ядерній та радіаційній безпеці; 2) атаки загарб-

ницької армії росії на інфраструктурні та промислові об'єкти (нафтобази, промислові підприємства, транспортні інфраструктурні вузли) і внаслідок цього токсичне забруднення довкілля; 3) забруднення довкілля під час безпосередніх бойових дій (розливи палива, забруднення від знищеної військової техніки та озброєння, (не)розірвані ракети та авіабомби); 4) руйнація українських екосистем (зокрема заповідних) під час бойових дій; 5) завдання шкоди системам водопостачання, водовідведення та комунікаціям, а також руйнація морських екосистем [2]. При цьому, зібрані досі матеріали Мінприроди свідчать, що екологічна шкода від загарбницьких дій російських окупантів має і екологічну (шкода довкіллю), і економічну (шкода ресурсам) складові. Зважаючи на вказане, актуалізується питання забезпечення компенсацій екологічної шкоди внаслідок війни рф в Україні.

Необхідно також зазначити, що українське суспільство переважно обізнане щодо екологічних проблем, які постають внаслідок дій російських загарбників. Зокрема, *Київським міжнародним інститутом соціології встановлено, що понад 60% українців цікавиться і знає, яку екологічну шкоду завдає війна Україні* [3]. Наведені соціологічні дані додатково вказують на необхідність напрацювання державою механізмів щодо отримання відповідних компенсацій від держави-агресорки, адже цього, очевидно, волітиме український народ. Отож, у зв'язку з вище означеним, актуальним є дослідження, присвячене правовим аспектам вимоги компенсацій екологічної шкоди внаслідок війни рф в Україні.

Метою статті є встановити готовність українського екологічного законодавства до правого забезпечення компенсацій екологічної шкоди внаслідок війни рф в Україні. Досягнення вказаної мети передбачає: 1) визначення змісту понять «екологічна шкода» і «екологічна шкода під час війни», 2) контент-аналіз українського екологічного законодавства на предмет можливості забезпечення відповідних компенсацій. Зважаючи на теоретичний характер дослідження, в роботі використано загальнотеоретичні і аналітичні методи у поєднанні з комплексним підходом.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. Передусім відзначимо, що екологічна проблематика в принципі вже довгий час є в центрі наукової уваги. Нині є значний обсяг теоретич-

них і практичних напрацювань у вказаній сфері. Зокрема, предметом особливої уваги зажди була тематична тріада «екологічна безпека – екологічна шкода – екологічна відповідальність». Вважаємо логічним звернути увагу на авторів, які вплинули на зміст наших міркувань у контексті осмислення правових аспектів вимоги компенсацій екологічної шкоди внаслідок війни рф в Україні. Зокрема, різні аспекти явищ екологічної безпеки й екологічної шкоди порушувалися у роботах таких науковців як-от В.Бредіхіна [4], С. Гавриш [5], А. Головка [6], В. Дудюк і В. Гобела [7], М. Краснова [8], М. Медведєва [9], М. Сірант [10], І. Швидченко [11] та інші. З матеріалів згаданих дослідників походить, що дефініція «екологічної шкоди» досі має дискусійний характер. Суперечливість наявних підходів до поняття «екологічна шкода» підтверджується складною і не продуктивною практикою застосування норм міжнародного гуманітарного права (зокрема стосовно охорони довкілля). Натомість поняття «екологічна шкода під час війни» нами взагалі не виявлене. Отож, проблематика забезпечення компенсацій екологічної шкоди внаслідок війни рф в Україні актуальна і на теоретичному, і на практичному рівні.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до сформульованих вище завдань передусім зосередимо увагу на понятті «екологічна шкода». Одразу зауважимо, що Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» [12] зміст цього поняття не розкриває. Навіть у статтях 68-70 Розділу XV «Відповідальність за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища» вказаного Закону йдеться про порушення екологічного законодавства, визначено підстави настання відповідальності за такі порушення і жодного слова про екологічну шкоду, зокрема внаслідок воєнних дій. Зрештою, контент-аналіз тексту Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» дозволяє стверджувати, що поняття «екологічна шкода» в ньому не застосовується.

Своєю чергою Директива 2004/35/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 квітня 2004 року «Про екологічну відповідальність за попередження та ліквідацію наслідків завданої навколишньому середовищу шкоди» [13] не має вади відсутності дефініції «екологічна шкода». Зокрема, вже ст. 2 цієї Директиви 2004/35/ЄС визначає, що екологічна шкода – це шкода, завдана біологічним видам та природним ареалам,

що перебувають під охороною, зокрема, будь-яка шкода, що значною мірою впливає на запровадження або підтримки сприятливого стану збереження таких природних ареалів або біологічних видів. Окремо вказується на те, що шкода, завдана навколишньому середовищу, може вражати водні ресурси і ґрунти. До того ж шкода потрактовується як негативні вимірні зміни природного ресурсу або порушення пов'язаної з природними ресурсами послуги, що можуть відбутися безпосереднім або не безпосереднім чином. Директива 2004/35/ЄС окремим додатком вказує, що при визначенні екошкоди належить визначити значні пошкодження у вихідному стані шляхом застосування вимірних даних.

Для розуміння феномену екологічної шкоди доречно звернутися до тексту Конвенція про цивільну відповідальність за шкоду, заподіяну діяльністю, небезпечною для навколишнього середовища від 21 червня 1993 року (Лугано, Швейцарія) [14]. Зокрема, п. 7 ст. 2 цієї Конвенції визначає, що шкода може мати чотири трактування, а саме: 1) як втрата життя або тілесні ушкодження; 2) втрату або пошкодження об'єктів власності; 3) втрату або збитки внаслідок погіршення стану навколишнього середовища, відмінних від зазначених у пп. 1 і 2 за умови, що компенсація за погіршення стану навколишнього середовища повинна бути обмежена вартістю відновлювальних заходів, котрі були або повинні бути застосовані (крім втраченої вигоди внаслідок цього погіршення); 4) витрати на превентивні заходи та будь-які втрати чи шкоду, заподіяні превентивними заходами.

Як бачимо, Директива 2004/35/ЄС і Луганська Конвенція містять дещо відмінні підходи до розуміння екологічної шкоди. У першому документі акцент більше робиться на екологічних аспектах шкоди, а у другому – на економічному. Зважаючи на вказане, ми солідарні з теоретичною позицією, що шкода навколишньому середовищу поділяється на два види – екологічну й економічну. Українська дослідниця М. Сірант вказує, що «екологічна шкода порушує екологічні інтереси суспільства в забезпеченні здорового, сприятливого для життя, продуктивного навколишнього середовища. Матеріальним об'єктом посягання слугує якість навколишнього середовища, стан екологічних систем, ті обмінні процеси, які протікають у біосфері, постійно і незмінно відтворюють життя у всіх фор-

мах прояву. У свою чергу, економічна шкода завдається майновим правам та інтересам природокористувачів. Шкода може виражатися в нанесенні майнової шкоди (загибелі, пошкодженні, знищенні матеріальних цінностей) або в неотриманні передбачуваного доходу» [10, с. 79].

Співзвучною такій позиції є визначення екологічної шкоди, що його сформулювала українська дослідниця М. Медведева в контексті російської агресії за допомогою десяти показників екологічної шкоди. На першому місці найтрагічніший показник такої шкоди: «смерть та погіршення стану здоров'я населення, пов'язані із забрудненням довкілля», а на десятій позиції розташовано «будь-яку шкоду довкіллю чи здоров'ю населення, яка настане через певний проміжок часу, за умови доведення причинно-наслідкового зв'язку між нею та бойовими діями» [9, с. 87].

Виходячи з означеного є підстави говорити, що екологічна шкода від воєнних дій російських загарбників має як екологічну, так і економічну складові. Вказане підтверджується наведеними вище даними Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України щодо наявних фактів завданої екологічної шкоди російською армією. Очевидно, що чисельні факти завдання екологічної шкоди не можуть не порушувати питання притягнення до відповідальності й компенсації цієї шкоди. Між тим, із правової точки зору практична реалізація компенсаторних механізмів щодо екологічної шкоди внаслідок агресії РФ ускладнюється тим, що українське законодавство не містить прямих визначень екологічної шкоди, зокрема шкоди внаслідок воєнних дій і воєнної агресії. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» має, так би мовити, «мирне» трактування поняття «екологічна шкода» та підстав настання відповідальності за її завдання через різні варіанти порушення екологічного законодавства. Аналогічна ситуація і з Директивою 2004/35/ЄС Європейського Парламенту та Ради «Про екологічну відповідальність за попередження та ліквідацію наслідків завданої навколишньому середовищу шкоди». Дещо далі в цьому плані пішли автори Конвенції про цивільну відповідальність за шкоду, заподіяну діяльністю, небезпечною для навколишнього середовища від 21 червня 1993 року.

Вважаємо за необхідне доповнити текст Закону України «Про охорону навколишнього

природного середовища» окремим визначенням поняття «екологічна шкода внаслідок воєнних дій», відповідно до якого це шкода, завдана біологічним видам (зокрема, людському виду) і природним ареалам, основним життєво важливим компонентам довкілля – повітря, ґрунту і воді, внаслідок воєнних дій, що призвели до порушення екологічних інтересів держави і суспільства у забезпеченні здорового, сприятливого для життя, продуктивного довкілля, і може виражатися у завданні майнової шкоди або в неотриманні передбачуваного доходу від використання належних державі і суспільству природних ресурсів, що передбачає обов'язкову компенсацію. Апелюючи до Директиви Європейського Союзу 2004/35/ЄС, окремою нормою у Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» має бути вказано, що при визначенні екологічної шкоди внаслідок воєнних дій належить визначити відповідні пошкодження у вихідному стані шляхом застосування вимірних даних.

У зв'язку з цим, важливим кроком української влади щодо майбутніх компенсацій екологічної шкоди внаслідок війни РФ в Україні необхідно вважати затвердження спеціальної методики, на підставі якої наша держава розраховуватиме шкоду, завдану землям та ґрунтам України внаслідок російсько-української війни [15]. Тут варто відзначити, що у «Загальних положеннях» затверджені методики, автори не конкретизували, що порядок розрахунку розміру шкоди, завданої землі України, поширюється саме на злочинну діяльність військових РФ. У документі відзначено, що мовиться про порядок розрахунку розміру шкоди – забруднення ґрунтів, засмічення земель, допущених унаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану. Суб'єктами завдання екологічної шкоди землям України у Методіці визначено держави, органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, суб'єкти господарювання та фізичних осіб. На перший погляд такий загальний підхід здається неконкретним щодо держави-агресорки – РФ. Втім, припускаємо, що автори Методики керувалися не лише міркуваннями притягнення до відповідальності РФ за фактично завдану шкоду, але й зважали на наявні небезпеки з боку її сателітів (зокрема Білорусі), а також на той факт, що частина ракетно-бомбових атак була здійснена починаючи з 24 лютого

2022 року з території цієї невідомої республіки.

Окремо маємо звернути увагу, що Мінприроди, укладаючи «Методику визначення розміру шкоди завданої землі, ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану», керувалося нормами Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» – ст. 2 і ст. 5, Закону України «Про охорону земель» – ст. 2, а також п. 8 Положення про Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 року № 614. Не заперечуючи правомірність посилення на вказані норми екологічного законодавства, вважаємо за доречне звернути увагу на додаткові можливості посилення позицій української держави щодо майбутніх компенсацій екологічної шкоди внаслідок війни РФ в Україні. Зокрема, маємо на увазі обов'язкову апеляцію до статей 68-70, що містить Розділ XV «Відповідальність за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища» Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [12].

Вважаємо доречним наголосити у «Загальних положеннях» Методики, що завдання шкоди землі і ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану передбачає настання юридичної відповідальності (кримінальної, цивільної й адміністративної). Крім того, відповідно до ч. 1 ст. 69 шкода, заподіяна внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища, підлягає компенсації в повному обсязі. Відповідні доповнення продемонстрували б рішучість української держави домагатися справедливості і компенсацій за завдану довкіллю (зокрема нашим землям) шкоди.

Висновки. Відповідно до заявленої мети – встановити готовність українського екологічного законодавства до правого забезпечення компенсацій екологічної шкоди внаслідок війни РФ в Україні, нами було проведено дослідження понять «екологічна шкода» і «екологічна шкода під час війни». Здійснений аналіз доводить, що Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» цього поняття не використовує і його дефініції не містить. Натомість в актах міжнародного гуманітарного права стан справ інший. Зокрема, Директива

2004/35/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 квітня 2004 року «Про екологічну відповідальність за попередження та ліквідацію наслідків завданої навколишньому середовищу шкоди» розкриває зміст поняття «екологічна шкода», але поза ситуації воєнного стану. Своєю чергою Конвенція про цивільну відповідальність за шкоду, заподіяну діяльністю, небезпечною для навколишнього середовища від 21 червня 1993 року також розкриває поняття «екологічної шкоди», але акцентує увагу на її економічних аспектах.

Зважаючи на вказане, переконані, що позиції України щодо правового забезпечення вимоги компенсацій екологічної шкоди внаслідок агресії РФ виглядатимуть сильнішими, якщо доповнити текст Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» окремим визначенням поняття «екологічна шкода внаслідок воєнних дій». При цьому, спираючись на вище вказані акти міжнародного гуманітарного права, доречно на рівні спеціального природоохоронного закону встановити, що при визначенні екологічної шкоди внаслідок воєнних дій належить визначити відповідні пошкодження у вихідному стані шляхом застосування вимірних даних.

Позитивним моментом щодо правого забезпечення компенсацій екологічної шкоди внаслідок агресії РФ розглядаємо «Методики визначення розміру шкоди завданої землі, ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану». Попри наявний простір для її юридичного вдосконалення, сам документ доводить налаштованість України добиватися притягнення до відповідальності держави-агресорки за її екологічні злочини на теренах української держави.

Зрештою, завдання напрацювання пропозицій щодо вдосконалення екологічного законодавства в контексті правового забезпечення компенсацій екологічної шкоди внаслідок агресії РФ визначає перспективу наших подальших досліджень.

Література

1. Дайджест ключових наслідків російської агресії для українського довкілля за 11-18 трав. 2022 р. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://merg.gov.ua/news/39218.html> (дата звернення 19.05.2022).

2. Ключові наслідки для довкілля від російської агресії в Україні 24 лют. – 31 бер. 2022 р. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://merg.gov.ua/news/39097.html> (дата звернення 18.05.2022).

3. Барсукова О. Радіація і міни: які екологічні проблеми, спричинені війною, турбують українців? Опитування. *Українська правда*. URL: <https://merg.gov.ua/news/39218.html> (дата звернення 10.06.2022).

4. Бредіхіна В.Л. Зміст та юридична природа поняття ресурсно-екологічної безпеки. *Право і суспільство*. 2018. № 2. Ч. 2. С. 103–109.

5. Гавриш С.Б. Кримінально-правова охорона довкілля в Україні: проблеми теорії, застосування і розвитку кримінального законодавства. Київ, 2002. 634 с.

6. Головка А.Л. Правові принципи природоохоронної діяльності: загальнотеоретична характеристика. *Jurnalul juridic national: teorie si practica*. 2019. № 6(40). С. 8–11.

7. Дудюк В.С., Гобела В.В. Теоретичні підходи до визначення поняття екологічної безпеки. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2015. Вип. 25.5. С. 130–135.

8. Краснова М.В. Компенсація шкоди за екологічним законодавством України (теоретико-правові аспекти). Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 439 с.

9. Медведєва М.О. До питання про правові наслідки агресії РФ для довкілля України. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2015. № 126 (Ч. I). С. 79–92.

10. Сірант М.М. Доктринальний підхід до визначення екологічної шкоди у Європейському Союзі та в Україні. *Юридичний бюлетень*. 2020. № 14. С. 76–84.

11. Швидченко І. Екологічна шкода – проблеми оцінки та відшкодування за українським законодавством. *Jurnalul juridic national: teorie si practica*. 2018. № 3-2(31). Рр. 103-107.

12. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 чер. 1991 р. № 1264-ХІІ (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#n714> (дата звернення 19.05.2022).

13. Про екологічну відповідальність за попередження та ліквідацію наслідків завданої навколишньому середовищу шкоди: Директива 2004/35/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 квіт. 2004 р. (зі змін. та допов.). URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_965#Text (дата звернення 19.05.2022).

14. Convention on Civil Liability for Damage Resulting from Activities Dangerous to the Environment, 21.06.1993. URL: <https://rm.coe.int/168007c079> (дата звернення 19.05.2022).

15. Про затвердження Методики визначення розміру шкоди завданої землі, ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану: Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 04 квіт. 2022 р. № 167. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0406-22#Text> (дата звернення 18.05.2022).

References

1. Daidzhest ključovykh naslidkiv rosiiskoi ahresii dlia ukrainskoho dovkillia za 11-18 trav. 2022 r. Ministerstvo zakhystu dovkillia ta pryrodnykh resursiv Ukrainy. URL: <https://mepr.gov.ua/news/39218.html> (data zvernennia 19.05.2022).

2. Ključovi naslidky dlia dovkillia vid rosiiskoi ahresii v Ukraini 24 liut. – 31 ber. 2022 r. Ministerstvo zakhystu dovkillia ta pryrodnykh resursiv Ukrainy. URL: <https://mepr.gov.ua/news/39097.html> (data zvernennia 18.05.2022).

3. Barsukova O. Radiatsiia i miny: yaki ekolohichni problemy, sprychyneni viinoiu, turbuiut ukrainsiv? Opytuvannia. *Ukrainska pravda*. URL: <https://mepr.gov.ua/news/39218.html> (data zvernennia 10.06.2022).

4. Bredikhina V.L. Zmist ta yurydychna pryroda poniattia resursno-ekolohichnoi bezpeky. *Pravo i suspilstvo*. 2018. № 2. Ch. 2. S. 103–109.

5. Havrysh S.B. Kryminalno-pravova okhорona dovkillia v Ukraini: problemy teorii, zastosuvannia i rozvytku kryminalnogo zakonodavstva. Kyiv, 2002. 634 s.

6. Holovko A.L. Pravovi pryntsyipy pryrodookhорonnoi diialnosti: zahalnoteoretychna kharakterystyka. *Jurnalul juridic national: teorie si practica*. 2019. № 6(40). S. 8–11.

7. Dudiuk V.S., Hobela V.V. Teoretychni pidkhody do vyznachennia poniattia ekolohichnoi bezpeky. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*. 2015. Vyp. 25.5. S. 130–135.

8. Krasnova M.V. Kompensatsiia shkody za ekolohichnym zakonodavstvom Ukrainy (teoretyko-pravovi aspekty) Kyiv: Vydavnycho-polihrafichnyi tsentr «Kyivskiy universytet», 2008. 439 s.

9. Medvedieva M.O. Do pytannia pro pravovi naslidky ahresii RF dlia dovkillia Ukrainy. *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*. 2015. № 126 (Ch. I). S. 79–92.

10. Sirant M.M. Doktrynalnyi pidkhid do vyznachennia ekolohichnoi shkody u Yevropeiskomu Soiuzi ta v Ukraini. *Yurydychnyi biuleten*. 2020. № 14. S. 76–84.

11. Shvydchenko I. Ekolohichna shkada – problemy otsinky ta vidshkoduvannia z ukrainskym zakonodavstvom. *Jurnalul juridic national: teorie si practica*. 2018. № 3-2(31). Pp. 103-107.

12. Pro okhорonu navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha: Zakon Ukrainy vid 25 cher. 1991 r. № 1264-XII (zi zmin. ta dopov.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#n714> (data zvernennia 19.05.2022).

13. Pro ekolohichnu vidpovidalnist za poperedzhennia ta likvidatsiiu naslidkiv zavdanoi navkolyshnomu seredovyschchu shkody: Dyrektyva 2004/35/IeS Yevropeiskoho Parlamentu ta Rady vid 21 kvit. 2004 r. (zi zmin. ta dopov.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_965#Text (data zvernennia 19.05.2022).

14. Convention on Civil Liability for Damage Resulting from Activities Dangerous to the Environment, 21.06.1993. URL: <https://rm.coe.int/168007c079> (data zvernennia 19.05.2022).

15. Pro zatverdzhenia Metodyky vyznachennia rozmiru shkody zavdanoi zemli, gruntam vnaslidok nadzvychainykh sytuatsii ta/abo zbroinoi ahresii ta boiovykh dii pid chas dii voiennoho stanu: Nakaz Ministerstva zakhystu dovkillia ta pryrodnykh resursiv Ukrainy vid 04 kvit. 2022 r. № 167. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0406-22#Text> (data zvernennia 18.05.2022).

**LEGAL ASPECTS OF COMPENSATION REQUIREMENTS
OF ENVIRONMENTAL DAMAGE AS A RESULT OF THE WAR
OF THE RUSSIAN FEDERATION IN UKRAINE**

Academician Stepan Demianchuk International University of Economics and Humanities
Academician Stepan Demianchuk str., 4,
academic building № 1, 33000, Rivne, Ukraine
E-mail: mikul2021@ukr.net

***Aim:** is to establish the readiness of Ukrainian environmental legislation to provide legal compensation for environmental damage as a result of the Russian Federation war in Ukraine. It is necessary to achieve this aim because: 1) one can need to determine the content of the concepts «environmental damage» and «environmental damage during the war», 2) to determine the content of analysis of Ukrainian environmental legislation for the possibility of providing appropriate compensation. **Research methods:** we used general theoretical and analytical methods in combination with an integrated approach. **Results:** it is shown at the theoretical level of the study the shortcomings of the Ukrainian legal position concerning the provision of compensation for environmental damage due to Russian aggression. It is proposed to define the concepts of «environmental damage» and «environmental damage during the war» at the level of the relevant Law. The validity of reflecting the position at the level of the law is defended. **Discussion:** Russia's invasion of Ukraine in a short period of time has made a significant amount of environmental risks and real problems. The current facts and the position of the Ukrainian society made necessary the problems of providing compensation for environmental damage due to the Russian Federation war in Ukraine. However, in the future there may be some complications in this matter, as the definition of «environmental damage» is still controversial not only among Ukrainian scientists, but also absent at the level of national legislation. Taking into account the complex and inefficient practice of applying the norms of international humanitarian law (in particular with regard to environmental protection), it is logical to reconsider this situation. In particular, to bring the conceptual range of national environmental legislation in line with the content of international acts.*

***Key words:** environmental law; environmental damage; environmental liability; compensation for environmental damage.*

Стаття надійшла до редакції 10.06.2022